

Gheorghe CRĂCIUN

Carte despre

Ediție îngrijită de Carmen Mușat și Oana Crăciun
Texte introductive de Carmen Mușat și Adrian Lăcătuș

POLIROM
2025

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i> (Carmen Mușat)	5
<i>Notă biobibliografică</i> (Oana Crăciun)	9
„ <i>Și totuși, urmele mele sunt peste tot</i> ” (Carmen Mușat)	29
<i>Despre lume ca probă a sinelui</i> (Adrian Lăcătuș)	37
Nu-mi place cum am început	45
Când am văzut prima dată albeața pielii	47
De câte ori scriu ceva	51
Boul era o cutie mare de carne	57
Călătoream cu un autocar	60
Sexul opus este o fetiță	67
În noaptea de 10 mai 2003	71
Istoria vieții mele private	73
Nu știam cum arată	76
Am 28 de ani și sunt un tânăr	80
Fundul femeilor e un obiect	87
Fumez țigări străine	90
Acesta este un fragment	96
Mă trezesc în fiecare dimineață	100
Nu cred că există în mintea mea	105
E sâmbătă dimineață	116

Sighișoara adolescenței mele	130
Am descoperit Polonia	140

ADDENDA

Confesiunile unui resemnat	155
Ziua în care am început să scriu	163
Suprimarea prin scris	174
Eu – Eul	179
Anatomia bătrâneții	184
Despre jocul de fotbal	189
Despre fragment	190
Despre prieteni	192
Piele, unghii, sex, fetițe	198
<i>Carte despre</i>	211

Nu cred că există în mintea mea, în corpul meu o astfel de zi: ziua în care am început să scriu, și asta pur și simplu pentru că nici acum, după mii de pagini scrise și câteva cărți publicate, nu știu ce este scrisul. Mai precis, n-am înțeles nici acum ce este scrisul ca literatură. Ori de câte ori încep să scriu ceva e ca și cum aș face-o pentru prima dată. Nu inspirația e genuină, ci actul de a scrie. E ceea ce constat ori de câte ori am o foaie de hârtie în față și vreau să scriu.

Altfel, firește, nu se poate să nu fi existat și în biografia mea exterioară o astfel de zi în care să fi simțit că o frustrare, o idee confuză, un sentiment difuz, o problemă, un vis sau o spaimă, o bucurie sau o nostalgie nu pot fi altfel așezate în structură decât prin scris, prin scriitură. Când s-a întâmplat cu adevărat (adică în premieră) așa ceva nu știu, pentru că dezechilibrele vieții mele, pozitive sau negative, se manifestă tot timpul ca o nevoie de a pune mâna pe creion și hârtie, ca o nevoie de cuvinte care să se vadă, exteriorizate, înghețate în propria lor formă, fixate o dată pentru totdeauna în transparența lor implacabil opacă.

Nevoia de a scrie devine astfel curajul de a înfrunta opacitatea fenomenelor vieții. Este curajul de a ataca cu mintea ceea ce știe, totuși, mai bine trupul, deși el pare lipsit de posibilitatea de a spune ceea ce știe. Îmi țâșnise cândva spontan de sub vârful peniței, într-o proză având ca subiect copilăria, această propoziție: *trupul știe mai mult*. Apoi unii critici au profitat de ea, au încercat să speculeze inteligent asupra disponibilităților mele. Însă pentru mine e limpede și acum că într-adevăr trupul meu știe mai mult decât mine, pentru că el înțelege altfel decât mine (Roland Barthes spunea cu mai multă îndrăzneală: „trupul meu gândește altfel decât mine”, dar să nu uităm că și Sfântul Pavel ne-a transmis această revelație: „Văd în mădularele mele o altă lege, care se luptă împotriva legii primite de mintea mea”) și ceea ce înțelege el intră în contradicție nu cu facultățile mele logico-gramaticale, ci cu capacitatea mea de a administra la maximum de potențial aceste facultăți.

Ziua în care am început să scriu? Aceasta poate fi o zi în care să fi vrut pentru prima dată să văd (fixând cuvintele pe hârtie) în ce măsură limbajul meu se poate suprapune peste psihicul meu sau peste experiențele mele sau peste imaginarul meu de ființă imatură gata de orice bovarism și de orice evadare. Trebuie să fi fost pe atunci la o vârstă încă infantilă, la acea vârstă a cuvintelor mitice evocată într-un capitol al romanului *Frumoasa fără corp*. Căci nevoia de a scrie vine și din curajul de a înfrunta opacitatea limbajului, semantica grosieră a cuvintelor de fiecare zi și misterul lor asociativ imposibil de cuprins într-un discurs finit.

Să revin însă chiar la origini, la contextele scrisului, la culisele lui infra-psihiice. Nu va fi vorba în rândurile care vor urma de date cronologizate, de momente precise. Am o memorie proastă, întoarsă spre interior, mult prea marcată somatic. N-am înțeles niciodată ce ar putea însemna să faci halte în timp, în ce constă, temporal vorbind, caracterul crucial al unui moment crucial, la ce folosește pentru ființa mea timpul mecanic, timpul citit în calendar sau pe ceas. Repererele mele pentru oameni, întâmplări, stări, evenimente rămase în memorie nu sunt calendaristice. Ceea ce există și vine în atingere cu mine are sau nu are puterea de a mă impresiona. Jucându-mă puțin cu cuvintele, aș putea spune: „sunt impresionat, deci exist” sau „asta mă impresionează, deci există”. Asta e în fond lumea scriitorului: o colecție ca și infinită de impresii – ideile înseși fiind niște impresii abstracte – care bate la porțile limbajului, ale vizibilului.

Pentru mine ideea de școală este ideea de cerneală care este ideea de scris care este ideea unei culori anume ce lasă pe pielea ta o amprentă. Ampretele sunt profesionale, spune memoria mea de copil care am fost. Corpul hornarului e acoperit de funingine, mâinile bunicii care a spălat rufe sunt albe și fragile, munca la adunatul fânului îi face pe oameni verzi-cenușii și foșnitori, femeia care face cozonaci e și ea galbenă ca gălbenușul de ou pe care îl întinde peste aluatul împletit din tăvi, măcelarul e acoperit de sânge chiar și sub haine, fața receptorului are culoarea teracotei ca și servieta lui, cizmarul are culoarea pantofilor pe care îi repară, iar elevii sunt albaștri ca cerneala. Remember:

Lângă un gard, pe Strada Mare, nu departe de casă, lângă un gard înalt, în umbră, pe pământul umed – cerneală, o sticlă de cerneală spartă în care-mi mânjesc degetele să pară că și eu sunt la școală. Pentru cine fac asta, pentru prietenii și cunoscuții mei, pentru părinți? Sticla spartă n-o văd în minte, văd cerneala albastră, vâscoasă, un soi de noroi colorat cu care îmi frec degetele. Mă văd ciucit lângă gard, în pantaloni scurți, mă văd în umbră cercetând o porțiune de pământ care nu se usucă niciodată. E umezeala iscată de umbra gardului. Soarele, lumina există doar pe partea cealaltă a drumului. Ceea ce fac trebuie într-adevăr să se întâmple în umbră, să nu mă vadă cineva pentru că atunci n-aș mai putea spune că și eu sunt la școală, acolo unde copiii folosesc cerneala. O folosesc la scris, cred că știu și asta. Dar felul cum mă murdăresc cu cerneală ar vrea să arate mai mult decât atât, că eu muncesc cu cerneala, pentru mine ea e o materie care indică o profesie ca și negreala fumului pentru coșar.

Fragmentul de mai sus e o însemnare din urmă cu câțiva ani. Acum pot trage și o concluzie: Vasăzică eram un copil care nu știa încă să scrie, dar un copil pervers care își murdărește degetele cu cerneală pentru a părea mai mare, pentru a avea astfel mai multă putere, pentru a deveni altcineva.

Și după experiența cernelii, experiența literelor zgâriate pe pereți, pe garduri, pe pământ cu vârful unui cui. A mare cu siguranță, și tot felul de alte „desene” sub formă de litere. Locuri marcate de mine într-un fel de furie a luării în posesiune, locuri și lucruri care astfel îmi aparțin. Totuși, nu mi-a plăcut să învăț să scriu, la școală

în clasele primare vreau să zic. Nu mi-a plăcut de la bun început stereotipia scrisului, monotonia lui. Am crezut cu naivitate, înainte să învăț literele în ordinea lor din abecedar, că scrisul e un alt mod de a desena, o altă formă a libertății tale de a face pe hârtie semnele care îți plac, care îți vin. Am descoperit repede că scrisul nu înseamnă putere, ci puterea de a avea putere, dar că această putere o poate avea oricine. De unde revolta împotriva alfabetului rămasă în ființa mea ca o durere surdă și devenită certitudine abia din momentul în care am început cu adevărat să scriu proză. Dar la această revoltă exteriorizată am ajuns cu mare lentoare, după ce am consumat toate mimetismele cu puțință ale ideii de literatură din vitrina de sticlă a manualelor școlare.

Am început să scriu pentru că aveam încredere în limbaj și de la un moment dat încolo am continuat să scriu pentru că nu mai aveam încredere în el. Școala m-a făcut să descopăr caracterul ceremonial al limbajului, emfazele versificației, retorica și prozodia elementară, poeziile sforăitoare, zornăitoare, cu sclipici și clopoței la capăt de rând. Multă vreme am crezut că totul e un spectacol de cuvinte bine găsite, confundând scrisul cu fandoseala, stilul cu expresia personală. Am început să versific și eu încă de prin ciclul gimnazial. Vedeam în asta o formă de seriozitate și distincție. Sufeream de lipsa mea de strălucire, voiam să strălucesc deși eram un timid, un îngrămădit, o victimă a propriilor mele emoții. Școala n-a făcut altceva decât să mă îndepărteze de propria mea sensibilitate, de care uneori mi se făcea rușine ca de un handicap. Pentru a scrie, nu eram un om suficient de

cult, nu cunoșteam suficient de multe cuvinte, n-aveam răbdare prozodică și nici destui anticorpi pentru plictiseală. Acum știu că nimic nu e mai plictisitor decât limbajul primit fără nicio rezervă, așa cum ți se dă. Am început să scriu descoperind repede că nimic nu poate fi mai anost decât scrisul și că virtuozitatea scrisului la autorii pe care îi citeam e semnul unei mari plictiseli.

Noroc cu suferințele existențiale, erotice, intelectuale, morale, semantice ale vârstelor prin care am trecut. Ele mi-au alimentat o vreme plictiseala scrisului, ambiția diferenței secrete. Căutam simboluri, imagini, cuvinte, un ton, o încetineală numai a mea, căutam ceea ce ar fi trebuit să mă deosebească, însă în planul unui limbaj despre care nu știam că mai întâi trebuie desființat ca limbaj dat pentru a deveni limbajul tău. Am fost un poet mimetic, îndurându-mi cu stoicism toate tropismele, am respectat literatura, mi-am făcut caiete de versuri, caiete de rezumate, caiete de citate celebre, caiete cu cuvinte dialectale, caiete în care copiam poeziile care-mi plăceau. Nu mă mai săturam de atâta plictiseală ceremonioasă, dar era și asta o fugă de monotoniile, obligațiile și vulgaritățile vieții mele de adolescent. Apoi, pe la 20 de ani, am început să înțeleg această idee pe care mult mai târziu am descoperit-o și scrisă de mâna lui Roland Barthes: „Este scriitor cel pentru care limbajul constituie o problemă, cel care îi simte profunzimea, și nu instrumentalitatea sau frumusețea”. Dar cât de greu am ajuns aici, la mecanismele limbajului. Le-am înțeles cu adevărat abia după ce am început să țin seama de mecanismele lingvistice ale corporalității, de faptul că adevărul limbajului e